

PROSVETNI DELAVEC

GLASILO ZDRUŽENJ PROSVETNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Štev. 12

Ljubljana, 23. junija 1952.

Leto III.

Ob koncu šolskega leta

Od lanskega kongresa Sindikata učiteljev in profesorjev do letošnjih ustanovnih kongresov novih združenj se je društveno življenje prosvetnih delavcev organizacijsko razmeroma počasi razvijalo. Društva so se borila z mnogimi organizacijskimi težavami, ki so bile v glavnem posledica počasnega dojenja nove vloge strokovnih društev. Delno pa je ovirala redno poslovanje tudi splošna družbena reorganizacija na ekonomskem in političnem področju, ki je usmerjala delo naših članov drugam.

Opor, ki so ga prosvetni delavci sprva čutili proti nameri, da se reorganizira Sindikat, je postal zaradi uspehov, ki so jih dosegala novo organizirana društva, vse manjši. Delo samo je pokazalo, da imajo društva, ki so organizirana na strokovni podlagi, zares dobre pogoje za temeljitejšo delo na vseh društvenih področjih. Po sedanjih izkušnjah lahko rečemo, da so nova društva v glavnem že prebredla organizacijske ovire in da bo odslej društveno življenje laže in boljše uspevalo.

Največ pozitivnih uspehov so pri svojem delu dosegla društva tistih strok, ki so bila v poprežnji organizacijski obliki najbolj zastopljena: društva učiteljev in profesorjev strokovnih šol, društva defektologov in društev vzgojiteljev. Kajti šele z novo organizacijsko obliko je prišlo pri družtvih do prave veljave prizadevanja, da se številno članstvo aktivno posveti svojemu strokovnemu izpolnjevanju v najširšem obsegu.

Že ustanovni občni zbori republiških združenj, posebno pa še ustanovni kongresi združenj so s svojo bogato vsebino in z izredno živahnim sodelovanjem delegatov to prednost očitno nakazali in so zato tudi dali članstvu novih pobud, da bo to s polnim razumevanjem zmoglo vlti v svoje delo nove poglede, ki jih od prosvetnih delavcev zahteva današnji čas. Čeprav združenja še ne razpolagajo z vsemi podatki o opravljenem delu svojih skupin in društev, kar je že nekam tradicionalna pomanjkljivost našega dela, nam vendarle dokazujejo letošnja zaključna zborovanja mnogih društev, ki so podala pregled dela za letošnje poslovno leto, da so na dobri poti.

Stališča upravnih organov niso vedno istovetna s stališči društev. Zadnja leta pa prihaja pri nas tudi v upravnem pogledu vedno bolj do izraza prenos odgovornosti na delovne kolektive. Delo oblastnih organov se presnavlja po načelu prenašanja oblastnih in upravnih poslov na kolektive. Ze doslej so imela močnejša društva svoje zastopnike v okrajnih prosvetnih svetih. Odločujoča vloga društev pa bo šele z novo organizacijsko obliko prišla do polnega izraza. V tem smislu tudi na prosvetnem polju vedno bolj prehaja odgovornost in odločanje ne le na izvoljene člane svetov, ampak neposredno tudi na strokovna društva. Zato postaja aktivnost društvenega članstva izredno važna in odgovorna zadeva, saj bodo društva s svojimi predlogi sodelovala pri vseh načelnih in vseh važnejših konkretnih šolsko-vzgojnih vprašanjih.

S tem se pa tudi temeljne društvene naloge spreminjajo. Naše kolektivno delo in kolektivno stremenje ni več zgolj pomoč upravnim organom, ampak postaja iz dneva v dan bolj samostojno in odločujoče. Zato dobivajo tudi društva prosvetnih delavcev odločujoč karakter v družbenem pomenu. Taka vodilna društvena vloga pa bo prišla toliko bolj do izraza, kolikor bolj se bomo kot posamezniki in kot kolektivi znali povezati s svojim ljudstvom. Važnost, vlogo, pomen in vrednost prosvetnega dela in prosvetnih delavcev si bomo pri tem sami postavljali; odvisna bo od naših naprednih stremeljenj in od dela ter uspeha slehernega posameznika.

V naših društvih še nismo dovolj odgovorno delali na vzgoji in prevzgoji našega kadra, posredno pa dajemo tudi še premalo pobud mladini in ljudskim množicam, kar je poleg izobraževalne naša najvažnejša naloga. Učitelj mora biti že po svojem bistvu celo svoje življenje nosilec naprednih misli in znanstvenih idej in borec proti zastalim reakcionarnim nazorom, pa naj bo to v ekonomskem, filozofskem ali političnem smislu. Brez dvoma, da je tako širše vzgojno delo najtežje in najbolj delikatno prav

zato, ker ne terja od človeka samo širokega znanja in iskrenega prepričanja, ampak tudi pravih pedagoških metod. Pri težnji za napredkom vzgojitelj ne more in ne sme delati kompromisov. Za ceno uspehov pri takem delu pa mora biti vzgojitelj vedno pripravljen tudi na različne žrtve. Brez žrtve, morda tudi nepotrebnih, ki nastajajo včasih zaradi nerazumevanja, včasih pa zaradi nevidevnosti, ozkosti ali trdovratne obrambe zastarelih pozicij posameznikov ali pa tudi reakcionarnih skupin z določenimi težnjami, ne more biti pravega napredka.

Pri vprašanju neposrednega dela in upravljanju v šolstvu, pri obravnavanju učnih načrtov, predmetnikov, učnih uspehov ter pri vzdrževanju in obnavljanju smo v šolstvu letos dosegli napredek, k čemur je brez dvoma pripomogla tudi društvena dejavnost.

Vprašanje razpisa službenih mest, preemstitve, nagrad in ocen so okrajni sveti za prosveto reševali skoraj povsod že s pomočjo društvenih uprav. Pri uvajanju novega plačilnega sistema, ki je v glavnem zadovoljiv, so združenja sodelovala, enako tudi pri reševanju položajnih dodatkov. V kolikor zadeve niso še dovolj ugodne, so naše organizacije dajale in dajejo odločilnim organom stalno svoje pripombe in opozarjajo na pomanjkljivosti novih uredb.

V zadnjem času sta vprašanje odpustov in vprašanje prevedb prosvetnih delavcev naleteli tudi v naših vrstah na precejšnje nerazumevanje današnjega položaja prosvetnih delavcev. Kakor vsi soglasamo z načelom, da organizacije prosvetnih delavcev ne morejo biti pribežališče reakcionarnih ostankov, tako pa v praksi to sicer izvedljivo diferenciacijo le premalo pomagamo uresničevati. Načelo, da je treba ljudi plačati po njihovem delu, torej po prizadevanju, delu in uspehih, je prišlo v glavnem do izraza pri prevedbah. Ni prav, da bi bili nedelavni in nevestni enako nagrajeni kot so marljivi, sposobni in za napredek zavzeti ljudje. Toda pravilno in objektivno ločiti ene in druge se da le z dobro in zares odgovorno pomočjo društev in kolektivov. Kjer si društva oziroma njih funkcionarji niso bili na jasnem o vsebinskem jedru in pomenu takih uredb, pač niso mogli polnovečajno sodelovati pri prevedbah svojih članov, oziroma niso to niti poskusili, veseli, da jih morda upravni organi k temu poslu niso znali pritegniti.

Kriteriji za prevedbo nikakor niso bili isti v vseh okrajih, saj so n. pr. preko kritičnih razredov, za katere imamo prosvetni delavci svoje oddvojeno stališče, prešli v postojnskem okraju z 90% upravičenostjo po službenih letih, v sosednem sezanskem pa s 55%. Prevedba mora temeljiti prvenstveno na letnih ocenah, ki morajo biti javne in pravočasne. Za administrativne prevedbe, ki niso bile tako utemeljene, so sodegovorna tudi naša društva zaradi svojega slabega prizadevanja. Zaradi te slabosti bo morala pritožbena komisija opravljati verjetno zelo nevhaležno delo. Ocene prosvetnih delavcev nikakor ne bi smele biti neka formalen akt, ampak je potrebno, da imajo pri ocenjevanju tako društva kakor tudi prizadejati svojo besedo. Ocene so obenem kazalo posameznemu članu, kam mu je usmeriti samoizobrazbo, društvom pa kažejo splošno smer njihovega delovanja.

Vzgojitelj v socialistični družbi more biti samo človek, ki so mu jasni moralni pogoji socialističnega učitelja. Če vzgojitelj ni pripadnik znanstvenega napredka, če se udaja iz katerih koli razlogov neznanstvenemu mišljenju, misticizmu in zastonosti sploh, vpliva s tem kvarno na vso svojo okolico in jo hoče ali nehoče zavira v pravilni znanstveno utemeljeni izobrazbi. Pa naj bo tak učitelj strok. še tako dobro podkovan, njegovo mišljenje samo zanikuje njegovo stroko in njegov zgled dela njegove besede prazne.

Res je izredno kočljivo delo, presojati vzgojitelja samo po ideoloških kriterijih. Lahko je učitelja samo obsoditi in zavreči, kar se čestokrat zgodi zaradi male razgledanosti, zaradi nepoznavanja stvari ali kar je še slabše, iz osebnih — torej ne-utemeljenih razlogov. Mnogo težje, važnejše delo pa je ljudi pravilno in objektivno presoditi. Vendar tudi pri tem opazamo, da so naša društva premalo sodelovala, pomagala in se borila za pravi kriterij

ocenjevanj in da so zaradi tega tudi spustila skozi cedila pravilne presoje včasih nevedne, še nedovoljno poučene pa pustile nepreverjenim negativnim utemeljitvam. Vprašanje nekakega lažnega humanizma pri tem ne more in ne sme biti opravičilo. Zakoni o delovnem razmerju, posebno pa zakoni o delovnem in socialnem zavarovanju ščitijo vse naše delovne ljudi! Prvenstveno načelo v prosvetni politiki je za nas to, da hočemo imeti v šolstvu najboljše ljudi, torej najboljše vzgojitelje. Vendar pa tudi tu velja, da se negativnim vplivom nekaterih škodljivih pavšalnih napadov, ki smo jih pri tem letos doživeli, država in posamezniki niso znali povsod pravilno upreti, predvsem pa se niso društva za odpravo takih pojavov doslej kot predstavniki prosvetnih delavcev sama dovolj vztrajno borila.

Na eni strani velika popustljivost in premala kritičnost glede lastnih neuspehov, na drugi strani pa le preveliko podcenjevanje lastnih uspehov, slaba evidenca in zanikna popularizacija posameznih, šolskih, družbenih in osebnih uspehov v tem smislu samo škodujejo ugledu in položaju prosvetnih delavcev.

Za zaščito svojih članov se moramo boriti z istimi merami, kakor se borimo za pravice svojih učencev ali tudi drugih ljudi. Svoj ugled in svoj položaj si bomo pridobili samo z lastnim dobrim in praviim delom. Če naše delo in naše uspehe v veliki meri bolje poznajo in bolje ocenjujejo tudi prosvetni delavci po ostalem svetu, delajo to zato, ker smo se z lastno vsebino

in z lastnim programom tudi v izobraževanju in vzgoji znali zoperstaviti vsem birokratskim kominformovskim metodam, vsem grozjam raznih zapadnih imperialističnih mogotcev in še posebej v zadnjem času ostro napadali vatiškanski fašistični falangi.

V taki luči so se kazale v letošnjem poslovem letu prednosti, odlike in napake našega društvenega dela. Navedli smo predvsem pomanjkljivosti in opustili lepe primere bogatega, aktivnega razpravljanja in pravilne borbenosti mnogih društev. Posebno ugodno se je razvilo društveno življenje po večjih mestih (Celje, Maribor, Ljubljana). Pa tudi mnoga okrajna društva so se razvila dobro povsod tam, kjer imajo v vodstvu organizacij prizadeven kader.

Razumljivo je, da letos prednjačijo predvsem večji centri, ker imajo tudi zaradi ekonomskih prilik večje možnosti za bolj pogoste stike. Zato pa bodo morala podeželska društva iskati prikladnejših oblik društvenega dela kakor pa so stalna in velika zborovanja. V tem pravcu je učiteljsko društvo Celje in okolica dober zgled v tem, kako je znalo poživiti tudi organizacijo, in je bilo tako vse leto stalno povezano z vsemi svojimi skupinami.

Mrtvilo, ki še ponekod vlada, bomo pregnali s praviim delom, s poglobljenim in ne površnim ideološkim in strokovnim delom ter s konkretnimi nalogami. Z vztrajnostjo, zaupanjem, s spoznavanjem nujnih zgodovinskih nalog in s praviim vrednotenjem uspehov posameznikov ter z zavestjo o važnosti in vrednosti kolektivnega dela društev bodo naši uspehi nujno rodili tudi novo oceno. J. Z.

I. plenum centralnega odbora Zdrženja vzgojiteljev

Dne 31. V. 1952 je bil v Beogradu I. plenum centralnega odbora Zdrženja vzgojiteljev Jugoslavije.

Za predsednika Zdrženja je bila izvoljena dolgoletna borbena delavka na področju predšolske vzgoje — Tatjana Marinič, svetnik za predšolsko vzgojo v Zveznem svetu za prosveto.

Sekretar združenja je Julka Crnjavski, vzgojiteljica iz Beograda, blagajnik pa Milena Kuljančič. Poleg tega sta v odboru še tov. Olga Višković in Jovanka Ujelič.

Poročilo o delu Zdrženja vzgojiteljev Slovenije je podala tov. Pinarat Marjanca. Evidenca vsega članstva še ni popolna, ker posamezna društva še niso poslala zahtevanih podatkov. Ljubljana, Maribor in Celje imajo strokovne aktivne za izpolnitev strokovnega dela. Povezava med ostalimi združenji prosvetnih delavcev je dobra. Ne-kvalificiranih vzgojiteljic je še visoko število, na poziv društva se je javilo k izpitu 32 vzgojiteljic. Društvo Celje je hospitalno po svojih vzgojiteljih v Zagrebu, centru za kvaliteto strokovno delo. V mesecu juliju bodo v Ljubljani pripravljali in poglobljeni tečaj za vzgojiteljice Slovenije; organiziral jih bo Svet za prosveto in kulturo.

Tov. Olga Višković je poročala o delu Zdrženja Srbije. Tudi pri njih še nimajo točne evidencie o članstvu. Imajo 17 društev s cca 400 člani. Ob uredbi, ki je prvotno določala, da napredujejo vzgojiteljci od 16. do 10. plačilnega razreda, so vložili pritožbo in uredba je bila popravljena tako, da so vzgojiteljci razvrščeni od 15. do 8. plač. razreda. Bore se za to, da dobijo tudi vzgojiteljci na vasi brezplačno stanovanje in kurjavo. Vzgojno osebe v domovih mora dobivati za težje delo poseben dodatek, kar bo izvedeno z novim proračunom za leto 1953. V okviru društva so tudi rešili prevedbo upravnih vrtecev brez pedagoške izobrazbe. Za izpite vzgojiteljic bodo organizirali 10 mesečni tečaj. Pereč problem so vrtci, kjer se uče otroci nemško, francosko in celo hebrejsko.

Tov. Staša Jelič je poročala o stanju v Hrvatski. Poudarila je, da je društvo v najtesnejših stikih z vzgojiteljsko šolo v Zagrebu, katera je pedagoški center Hrvatske. Maturantke, bivše gojenke vzgojiteljske šole, so delavci društva na terenu. Imeli so tudi seminar za strokovne izpite, ter tečaj za delo v vrtecih. Niti en vrtec ni dobil subvencije od države.

V Makedoniji so vrtci le v Skoplju in Bitolju. Republika podpira te vrtce z mesečno subvencijo. V te vrtce so vključeni makedonski otroci, potrebno pa bi bilo, da se vanje vključijo še šiptarski in muslimanski otroci.

V Bosni in Hercegovini so zaprli mnogo vrtecev, ti pa, ki delujejo, dobivajo pomoč. Ker Bosni primanjkuje kvalificiranih vzgojiteljev, je republika določila kredit 150.000.— din za strokovno izobrazbo vzgojiteljev. Povabili so tov. Stašo Jelič iz Zagreba, da bo vodila v Juliju strokovni tečaj.

Nujno je potreben strokovni časopis združenja. »Predšolsko dete« je prenehal izhajati. Novi strokovni list bo organ Zdrženja. Prinašal bo pedagoške članke, zdravstvene nasvete, poročal o delu društev in o delu predšolskih ustanov v inozemstvu. Urejeval ga bo uredniški odbor. Redakcijsko in dopisniško delo bo neplačano.

Predšolska vzgoja je važen vzgojni faktor. Zato bo treba vključiti čim večje število otrok v vrtce brez prehrane, zlasti še v mestih in industrijskih centrih. Da se bomo seznanili s socialnim sestavom predšolskih otrok, bomo izvršili popis po republikah. Tam kjer obstajajo vrtci s prehrano, je treba vključiti tudi otroke brez prehrane. V Srbiji so za to uredili na ta način, da krije država stroške za vzgojno osebo, kurjavo, razsvetljavo, plače snažilk ter ostale stroške vzdrževanja. Tem vrtcem so priključeni tudi otroci, ki so na celodnevni oskrbi; ti plačujejo samo stroške za prehrano ter stroške za vzdrževanje kuharice. Vrtec mora biti center, ki bo vzgojo razširil tudi na otroška igrišča. Vzgojni kolektiv vrtca naj bi prevzel nekaj patronat nad bližnjim otroškim igriščem.

Svetovna organizacija predšolskih pedagoških delavcev je že leta 1948 pozvala na kongres v Prago tov. Tatjana Marinič in Stašo Jelič. Prav tako sta bili povabljeni tudi na drugi kongres v Pariz leta 1950. Na letošnjem kongresu, ki bo v Meksiki, nas bo zastopal naš poslanik.

V Beogradu se je vršil pedagoški kongres Jugoslavije. Potrebno je, da se vzgojiteljci povežemo s pedagoškim društvom in da sodelujemo v sekciji za predšolsko vzgojo. Prav tako je nujno, da smo člani društev prijateljev mladine in Svetov za vzgojo in skrbstvo otrok.

Zaščita

prosvetnih delavk — doječih mater

Skoraj vedno, kadar se kaka naša tovarišica vrne na šolo s porodniškega dopusta, nastane vprašanje, ali ima pravico do znižane učne obveznosti, ali ne. Rešitve so večinoma različne, v splošnem pa velja načelo, da prosvetnim delavkam doječim materam ne pripada znižana učna obveznost. Tako je bilo pred kratkim tolmačeno tudi Društvu učiteljev in profesorjev strokovnih šol v Ljubljani, ko se je glede tega zanimalo na Svetu za prosveto in kulturo LRS. Posledice tega so lahko zelo mučne. Prosvetne delavke — doječe matere so prizadele i fizično i moralno, ker mislijo, da zanje ne veljajo predpisi naše ljudske oblasti o zaščiti žene v službenem razmerju. Dostikrat si potem same poiščejo rešitev s tem, da si skušajo podaljševati porodniški dopust, so pa tudi primeri, da po nekaj dnevih rednega in polnega službovanja po porodniškem dopustu v resnici težje obolijo.

Da te stvari niso razčiščene tudi v ostalih naših republikah, nam kaže polemika, ki je glede tega nastala v glasilu prosvetnih delavcev LR Hrvatske (Školske novine). V št. od 14. II. 1952 se je v rubriki »Vprašanja in odgovori« pojavilo o tem vprašanje neke tovarišice. Odgovor se je glasil takole: »Uredba o zaščiti nosečih žena in doječih mater v delovnem (službenem) razmerju (Ur. list FLRJ št. 31 in 88/49) pravi, da imajo pravico na skrajšani delovni čas do konca 6. odnosno 8. meseca po porodu tiste doječe matere v službenem razmerju z osemurnim (sedemurnim) delovnim časom, ki ne morejo koristiti prekinitve dela zaradi dojenja.

Pri tem je zaenkrat v prosvetni službi običaj, da je z ozirom na 4-urni dnevni delovni čas treba urnik urediti tako, da lahko mati po treh urah zaposlitve podoji otroka in zato skrajšani delovni čas ne pride v poštev. Pač pa se izčrpanim in bolehnim učiteljicam — doječim materam — lahko odobri skrajšana učna obveznost na predlog zdravniške komisije po čl. 8 Pravilnika o povišanih osnovne plače po službenih letih, o položajnih dodatkih in honorarjih za uslužbenice prosvetno znanstvene stroke.

V naslednji številki »Školskih novin« z dne 28. II. 1952 je bil o stvari priobčen daljši članek izpod peresa tov. Mihajla Juhasa, bivšega predsednika sindikata prosvetnih delavcev NR Hrvatske in člana republiškega odbora za Hrvatsko Zdrženja profesorjev in predmetnih učiteljev Jugoslavije. V njem ugotavlja pisec med drugim naslednje:

»Šablonsko uporabljanje raznih zakonskih predpisov o državnih uslužbenih na učitelje in profesorje se največkrat izvaja v škodo prosvetnih delavcev, posebno če gre za vprašanja, ki so v zvezi z delovnim časom. V to vrsto lahko štejemo tudi trditve navedenega odgovora, da je delovni čas prosvetnih delavcev 4 ure na dan, čeprav vemo na osnovi preverjenih podatkov, da znaša dejansko 10 ur ali celo več dnevno. Poleg tega pa spada med delovne dožitosti prosvetnega delavca tudi razredništvo, knjižnica, kabinet itd. Končno pa je prosvetni delavec tudi družbeni delavec. Delavci in nameščenci imajo danes isti delovni čas kakor pred vojno, prosvetni delavec pa zvišanega od 18 na 24 ur. Delavka in nameščenska po opravljenem delovnem času lahko doma počiva, dočim prosvetna delavka — doječa mati tudi doma več ur predsi pri pripravljanju na pouk, popravljanju nalog itd., kar vse se lahko pozna tudi na zdravju otroka. Ali je res za vse to potreben nov zakon ali predpis, ali ne morejo merodajni činitelji razumeti prave vsebine našega stališča nasproti doječim materam? Gre za to, da se vsem prosvetnim delavcem zmanjša učna obveznost, ker pa za to zaenkrat še ni možnosti, bi morali merodajni prosvetni organi znižati vsaj učno obveznost za matere z malimi otroki.

Mislím, da je komentar odveč in da je naloga vseh naših Zdrženj zaščita članic — doječih mater. Predvsem bi bilo obvezno zahtevati od vseh prosvetnih delavk, ki se vračajo s porodniškega dopusta, zdravniški izvid o njihovem in otrokovem zdravstvenem stanju in potem v skladu z njim določati primerno znižano učno obveznost. -j.

Prevedbe na strokovnih šolah

Nova uredba o uslužbenih prosvetno-znanstvene stroke ima svojo šibko točko v določbah glede prevedbe učiteljev in profesorjev na strokovnih šolah, ker bazira na potrebah osnovnih šol in gimnazij in se posebnosti strokovnega šolstva dosti ne dotika. Tega nista mogli docela nadoknaditi niti dopolnilni uredbi o prevedbi strokovnih učiteljev na srednjih strokovnih šolah in o uvedbi novega naziva: delavniški učitelj. Res je sicer, da se same osnovne uredbe navadno ne spuščajo v podrobnosti in posebnosti in da to potem izpopolnijo razni pravilniki, vendar vsaj trenutno stanje kaže še mnoge nejasnosti in težave, vsaj v kolikor ima republiški odbor Zdrženja učiteljev in profesorjev strokovnih šol Jugoslavije na razpolago podatkov. Ti so pomanjkljivi predvsem kar zadeva industrijske šole, katerih učitelji in profesorji večinoma še niso naši člani.

Koordinacijski odbor Zdrženja prosvetnih delavcev Slovenije je že v svojih zaključkih, ki so bili objavljeni v zadnji številki Prosvetnega delavca, opozoril na položaj inženirjev, tehnikov in ostalih strokovnjakov, ki so večinoma po potrebi službe prišli pred leti na strokovne šole. Posledice precejšnjih razlik v plačah teh ljudi napram njihovim strokovnim tovarišem z istim številom službenih let, ki so zaposleni v državni upravi in predvsem napram onim, ki so zaposleni v proizvodnji, se že kažejo v odločitvah. Tako obstaja nevarnost, da bodo šole zapustili prav najboljši kadri, ker bodo še najlažje našli delo in boljši zaslužek.

Seveda prihajamo v nasprotje s stališčem, da naj velja za isto delo isto plačilo in da se zato plače strokovnjakov na strokovnih šolah ne bi smele razlikovati od plač ostalih učiteljev in profesorjev, zlasti ne od tistih, ki poučujejo na istem zavodu. Toda navedena dejstva kažejo, da stvar ni tako enostavna, saj končno tudi Uredba sama v čl. 24 dopušča možnost, da se strokovnjakom lahko določi plača po nazivih in predpisih službe iz katere prihajajo. Po našem mišljenju tudi to podkrepljuje težnjo prosvetnih delavcev, da se profesorjem omogoči napredovanje do 5. in 4. grupe, ker bi na ta način vsaj starejši strokovnjaki s fakultetno izobrazbo bili izenačeni s svojimi strokovnimi tovariši iz upravne službe.

Druga velika težava, ki se je pojavila pri prevedbah na strokovnih šolah, je priznavanje službenih let za napredovanje. Učiteljev, ki so pred prihodom na strokovne šole imeli najrazličnejše zaposlitve, je kar lepo število, verjetno precej višje kakor na vseh ostalih šolah. Nekateri imajo pogoje, ki jih zahteva Uredba, drugi zopet ne. In to so potem še celo dvakrat nezadovoljni, ker so večinoma kvalificirani strokovnjaki in zato po svoji izobrazbi in strokovni usposobljenosti niso vezani samo na prosvetno znanstveno stroko. Mislimo, da bi se tukaj dala najti zadovoljiva rešitev, če se ne bi Uredba tolmačila strogo formalno. V kolikor bi se iz teh razlogov prevajalo ljudi v upravno službo, bi bilo to dobro premisliti, zlasti pa ne delati izjem.

Naslednji problem predstavljajo učitelji, ki poučujejo na nižjih strokovnih šolah, na katerih so praviloma sistemizirana delovna mesta za predmetne učitelje. Zato so doslej ti učitelji prejemali kot stalni mesečni dodatek razliko med plačo učitelja in predmetnega učitelja manj 25%. Z novo Uredbo jim je to zaenkrat ukinjeno in so prevedeni kot učitelji s plačo učiteljev, čeprav n. pr. ista Uredba predmetne učitelje, ki poučujejo na srednjih strokovnih šolah, izenačuje s profesorji.

Kakor poročila Zdrženja učiteljev in profesorjev strokovnih šol za Hrvatsko v svojem zadnjem Biltenu, so prevajali na Hrvatskem v smislu navodil personalne komisije vlade NRH učitelje, ki poučujejo na nižjih gimnazijah in na nižjih strokov-

nih šolah, v zvanje predmetnih učiteljev (nastavnik), s pogojem, da v 4 letih nadoknadijo predpisano izobrazbo. Ne mislimo, da bi bila to idealna rešitev, ker gre pri nas večinoma za kadre, ki imajo vsaj 20 let službe, pač pa si bo treba prizadevati, da bodo tudi ti tovariši prišli do dodatkov v zvezi s predmetnim poukom, saj Uredba načelno take dodatke predvideva.

Popolnoma pa se strinjamo z mnenjem Zdrženja učiteljev in profesorjev strokovnih šol za Hrvatsko, glede dopolnilne uredbe za novi naziv: delavniški učitelj. Ti naj bi bili namreč razvrščeni od XVI. do IX. grupe, torej za eno grupo nižje kakor učitelji, ozir. strokovni učitelji, pač v sorazmerju s Splošno uredbo o nazivih in plačah nameščenec, ker gre za ljudi, ki nimajo popolne srednje šole. Ne smemo pozabiti, da gre za kvalificirane, dostikrat celo za visokokvalificirane delavce in da prav ti ljudje dajejo na naših industrijskih in ostalih nižjih strokovnih šolah učencem najvažnejše kar potrebuje produkcija. Zato je njihova vloga na šoli najmanj toliko važna kakor učiteljev in profesorjev za teoretične predmete in vendar naj v plači za njimi zaostajajo! Na ta način bodo šolske delavnice težko dobile sposobne učitelje.

Po zakonu dopustne pritožbe zoper odločbe o prevedbi so presegle predvidena pričakovanja. Kolikor imamo na razpolago informacij, se število pritožb suče okrog 20 do 30%. Večinoma gre za pritožbe glede števila let za napredovanje in so

Zborovanje članov učiteljskega društva za Celje mesto in okolico

Prvo zborovanje po reorganizaciji in komasaciji okrajev Bogal dnevnih red z živahno diskusijo

Dne 14. junija so zborovali na Teharjih člani učiteljskega društva Celje-mesto in okolica. To je bilo prvo zborovanje učiteljskega društva po reorganizaciji Sindikata profesorjev in učiteljev in po komasaciji okrajev. Vključ veliki oddaljenosti in stroškom, ki so združeni s potjo in prehrano, so se člani udeležili zborovanja v takem številu, kakor ga pač nihče ni pričakoval. Skoraj polnoštevilno so se odzvali vabilu na zborovanje tudi tovariši iz bivšega poljičanskega okraja (dočim so manjkali člani iz bližnje celjske okolice). Zborovanju so prisostvovali delegati tovariškega profesorskega društva iz Celja, dalje predsednik Sveta za prosveto in kulturo okraja Celje-okolica tov. Birska z načelnikom tov. Debičem in vsi trije inšpektorji. Zbor je pogrešal zastopnika republiškega odbora.

Podrobno poročilo je podala še blagajničarka tov. Oberstarjeva. V zvezi s poročilom blagajničarke tov. Oberstarjeve je predlagal tov. Pogačnik, da se k članarini pridruži še naročnina za pedagoški tisk; s pobudo se je zbor strinjal, vendar pa s pridržkom, da naj bo članarina z naročnino vred znosna.

V drugi točki dnevnega reda smo obravnavali vprašanje prehoda učencev iz osnovne šole v gimnazijo. Profesor tov. Kožuh je podal izčrpo poročilo, podprto z različnimi statističnimi podatki o problematiki prvih razredov na I. celjski gimnaziji. Prikazal je, koliko učencev in s kakim uspehom je izdelalo razred ter primerjal rede iz slovensčine in matematike, ki so jih dobili učenci v IV. razredu in sedaj na koncu leta v I. razr. gimnazije. Slabi so zlasti uspehi v tujem jeziku. Nato je še nakazal duševni prerez našega prvšolca: razpolaga le s šibkim znanjem, na učenju ni zainteresiran, ne zna se učiti, površen, nediscipliniran, ima slab odnos do šole, šolskih potrebščin in je neobgljen zlasti v pogledu oblike pismenih izdelkov, ne zna rabiti šestila itd. Posebno pereče je vprašanje večnih repetentov iz vrst »kadrovec«.

Kot koreferent je dal tov. Horvat analizo materialne in psihološke baze nove šole v luči materialnega in duhovnega opustošenja totalne vojne, dalje v revolucionarnosti ukrepov in početnih težav, s katerimi smo se morali spoprijeti na vseh popriščih javne dejavnosti in tako tudi na šolsko-prosvetnem. Vprašanje prehoda je pereče, ni pa izredno in ne novo, tudi ne smemo zreti nanj ozko in enostransko, ker ni izolirano, marveč je le eden od elementov v sklopu sodobne šolsko-prosvetne problematike. Kakor mnoge druge početne težkoče je tudi to vprašanje le prehodnega značaja. Zaradi tega ga ne smemo reševati izolirano in tudi ne prenašati, ako ga hočemo rešiti dobro in v duhu učno-vzgojnih smotrov nove šole v naši stvarnosti socialistične graditve. Podoba je, kakor bi spriču tega vprašanja stali pred alternativno ali vračanje k staremu in praksi izbirnosti, ali pa vztrajanje pri naprednem sistemu obveznosti in množičnosti nižje gimnazije. Po črki in duhu osemletnega obveznega šolanja sta osnovna šola in nižja gimnazija organska in logična celota, zato se morata združiti če že ne v upravno-organizacijsko pa vsekakor v pedagoško celoto.

KAKO DELAMO VZGOJITELJI V LJUBLJANI

Mladi je naše društvo vzgojiteljev. Spomladi, 1. III. je imelo svoj ustanovni kongres. Nima tradicije, na katero bi se moglo nasloniti, nima preteklosti, od katere bi se moglo učiti, izkušnje si šele pridobivamo. Borimo se z začetnimi težavami in z borbo si utiramo pot v življenje. Zavedamo se pa svojih nalog in zavedamo se tudi nujnosti strokovnega in pedagoškega dviga vzgojiteljev. Zato je društvo osnovalo poseben aktiv za izpopolnjevanje vzgojiteljskega kadra.

Namen aktiva je medsebojna pomoč in medsebojno izpopolnjevanje. Pri praktično nazornih nastopih naj vzgojiteljice vidijo čim več metodičnih in pedagoških prijemov. Vsakih 14 dni smo se sestajali v enem izmed naših vrtcev, kjer je imela vzgojiteljica, katero je aktiv za to določil, ponazoritveni nastop. Imeli smo lepo število vzornih nastopov iz telesne, jezikovne in glasbene vzgoje. Vzgojiteljice iz vsega ljubljanskega okraja so z velikim veseljem prihajale k tem nastopom. Po vsakem se je razvila živahna di-

skusija, kjer smo pretresali in reševali večje probleme. Posebno zaradi glasbene vzgoje smo se znašli pred težkimi vprašanji. Kako posredovati otroku glasbeni užitek in ga v tem smislu vzgajati? Vsa otroški vrtci ne posedujejo primerne instrumenta in vsak vzgojitelj ga tudi ne obvlada.

Začutili smo potrebo, da se na tem področju malo dalje pomudimo in ga malo bolj obdelamo. In tako se je čisto samoiniciativno osnoval glasbeni tečaj. Sestajali smo se tedensko. Sestavili smo sistematičen načrt glasbene vzgoje predšolskega otroka in ga v dveh mesecih obdelali. Tečaj je vodila vzgojiteljica z večletno prakso.

Delo našega vzgojiteljskega aktiva je pokazalo lepe uspehe. Vzgojiteljice so se spoznale med seboj in prišle v živahen medsebojen stik. Znova smo vzljubili in se navdušili za delo, ki nam ga nalaga vzgojiteljski poklic in ki ga moramo vršiti s čutom dolžnosti in odgovornosti do naše družbe.

zato nekatere izmed njih brez formalne pravne podlage. Nekaj je tudi pritožb zaradi uvodoma omenjenih razlik v plačah strokovnih kadrov na različnih službenih mestih. Nekaj pa je tudi pritožb zaradi uporabe čl. 19 Uredbe, ker so prizadeti kljub visokemu številu službenih let ostali v 10., ozir. 9., ozir. 8. grupi. Razumljivo je, da je bilo prav zaradi tega največ razburjanja, posebno še zato, ker pogoji za napredovanje v 9. (8., 7.) grupo niso bili pravočasno tolmačeni našemu članstvu. To je brez dvoma pomanjkljivost in forumov, ki so prevajali in naših sindikalnih vodstev. Ze omejnjeni Bilten Zdrženja učiteljev in profesorjev strokovnih šol Jugoslavije, republiškega odbora za Hrvatsko, je n. pr. objavil tozadevna navodila Zveznih organov, dočim v našem tisku žal tega ni bilo. (Zdrženja navodil niso prejela! — Op. ured.) Sele po naknadnem tolmačenju naših sindikalnih (društvenih) predstavnikov so nekateri tovariši spoznali smisel teh ukrepov in se niti ne bodo pritožili, temveč s svojim delom pridobili potrebne pogoje. Kolikor pa je pritožb, so se naša društva postavila na stališča, da jih bodo zagovarjala le tedaj, če jih bodo prizadeli podkrepili z verodostojnimi argumenti. Drugače pa je v tistih primerih, kjer se prizadetim očitajo samo pomanjkljivosti v šolskem, pedagoškem delu. Pri tem moramo ugotoviti, da se na večini srednjih in nižjih strokovnih šol ne dajejo ob koncu šolskega leta učiteljem in profesorjem nikake ocene, vsaj ne tako, da bi prizadeti zanje vedeli in bi imeli tudi možnost pritožbe.

Težišče obveznega šolanja je in mora sloneti na srednje nadarjenem učencu. Smoter nižje gimnazije pa nikakor ni zgolj priprava učencev za višjo gimnazijo in univerzo, temveč predvsem dvig splošno izobrazbene in kulturne ravni delovnega ljudstva ter usposabljanje srednje kvalificiranega kadra v produkciji od težke industrije do poljedelstva. Temu sistemu pa je treba dati ustrezen predmetnik in učni načrt ter mu prilagoditi obliko in metodo dela.

Pri predlogih okrog prehoda stopa v ospredje V. razred na osnovni šoli. Zdaleč pa še ni prečiščeno vprašanje, ali naj bo to obvezen razred za vse učence, ali le za one, ki se bodo godili za gimnazijo in po kakšnem kriteriju se bo v tem primeru vršil izbor. Dalje nastaja vprašanje predmetnika in učnega načrta kakor tudi, ali bodo učenci po V. ali celo VI. razredu prestopili v I. ali višji razred gimnazije in še niz drugih vprašanj, ne nazadnje vprašanje obremenjenosti osnovne šole.

S stalnim zblizevanjem delovnih pogojev, z dvigom kvalitete pouka, z uporabo učnih in drugih politehničnih sredstev se že dviga raven znanja in spretnosti učencev. S povezovanjem in zblizevanjem nižje gimnazije in osnove šole bomo utrdili pot prehoda, saj je vprašanje le-tega zaostreno bolj na mestnih gimnazijah z gimnaziji, tradicijo, ni ga pa ali pa je mnogo manj ostro na novih nižjih gimnazijah, ki so zrasle iz osnovne šole. Zaradi tega je treba popularizirati in afirmirati nižjo gimnazijo kot višjo izobrazovalno vseljudoško šolo.

Po referatih se je razvila živahna diskusija. Tov. Pečarič je rekel, da bi gimnazija lahko v mnogo večji meri dala svoj delež k olajšavi prehoda z drugačno metodo dela, osnovna šola pa s tem, da bodo vsa učna mesta zasedena. Okrajni inšpektor tov. Strehovec se je zavzel za V. razred. Dejstvo je, da je stanje na gimnazijah vsaj v mestu — zelo

nepovoljno ob kadrovcih, ki kot nezainteresirani dijaki zavirajo normalno delo. Res je, da vprašanje prehoda na novih gimnazijah ni tako pereče, opozarja na to, da nimajo vse gimnazije pogojev za obstoj in razvoj, zato so nekatere že bile, druge pa da še bodo ukinjene. Priprave za ustanovitve petih razredov v prihodnjim šol. letom so v teku in tudi učni načrt zanje se pripravljajo.

Predsednik Sveta za prosveto in kulturo tov. Birska je povedal, da so o vprašanju razpravljali tudi v okviru učiteljskega društva poljičanskega okraja, pa da so se zavzeli za uvedbo V. razreda. Ta zaključni ali prehodni razred pa ne bi bil sam sebi namen, ampak je le zasilen izhod iz trenutne res še težke situacije. K predmetu je še govoril profesor tov. Vivod, ki je zastopal stališče gimnazije, in tov. Pogačnik, ki je pojasnil, da se je učiteljski zbor II. osnovne šole v Celju sicer izrekel za V. razred, ne smemo pa pozabiti na obveznost in množičnost nižje gimnazije in na potrebo po njenem povezovanju v pedagoško enoto z osnovno šolo.

Večina članov se je nato izreкла za uvedbo V. razreda. V nadaljevanju razpravljanja je okrajni inšpektor tov. Lužnik prikazal delo okrajne komisije za prevedbo. Vložena je bilo mnogo truda, saj so komisije postopale rigorozno in obravnavale vsak primer individualno. Opozoril je na nekatere pritožbe, pri katerih je opazil, da prizadeti ne poznajo uredbe. Po zelo natančnih pojasnilih je še v odstotkih prikazal razlike med stari in novimi plačami, kjer se povprečje ustaljuje pri 19% zvišanju. Prevedbe za učiteljstvo v okraju so dovoljne. Zborovalci so izvajanja in pojasnila tov. inšpektorja prejeli z odobravanjem na znanje. Po raznostostih, kjer smo razpravljali zlasti še o letovanju in raznih počitniških tečajih, je predsednica zaključila uspešno zborovanje.

»XX. stoletje je stoletje otroka«

Kolikokrat smo že slišali to geslo! Brez dvoma nudi današnja družba otroku več, kot mu je nudila katera koli doba poprej: vsako vrstne šole, igrišča, knjige, filme, mladinske predstave itd. Za otroka se brigajo državne, družbene in privatne organizacije. Otrok ima v vsaki dobi starosti toliko možnosti za izobraževanje, kot jih ni imel noben otrok pred njim. Vse to pestro bogastvo izobrazbenih sredstev prav gotovo ne more zgrešiti namena. Le priznajmo: današnji otroci vedo več, kot smo vedeli mi v teh letih.

Da, današnji otrok veliko ve. Toda takoj moramo dostaviti, da gre to znanje bolj v široko kot v globlino, kvaliteta znanja zaostaja za kvantiteto. Mislim, da pri tem šola ni kriva, saj dela, kar more. Današnji otrok je produkt sodobnega življenja; to življenje pa je hitrejše, bolj dinamično in zato v marsikakšnem pogledu tudi bolj plitvo.

Šola ima res največji delež pri otrokovi izobrazbi; toda za vzgojo pa menim, da na otroka mnogo učinkoviteje vplivajo številni izvenšolski vzgojni činitelji. S tem smo pa segli v osrčje tega važnega vprašanja. Naša šola je otroku še vedno le izobrazovalnica, učilnica, toda tako malo »vzgojevalnica«. Vzgojne zavode imamo le za defektno deco. Internati bi v tem pogledu lahko mnogo storili, toda tudi tam so po navadi v ospredju le ekonomske in disciplinske zadeve, za vzgojo zaupanih otrok pa se stori vse premalo.

Koliko besed je bilo že izgovorenih in napisanih o »vzgojnih nalogah učitelja«. Na vsakem sestanku, na kongresih smo slišali stotine »naj« in »treba je«. Brez dvoma so bile vse te besede izrečene v najboljšem prizadevanju, toda vsiljuje se nam vprašanje, koliko teh besed je meso postalo. Sicer pa to vprašanje ne bo samo nas, ampak se vsiljuje po svetu vsem ljudem, ki imajo opravka z vzgojo. Pred kratkim nam je n. pr. povedal predsednik francoske nacionalne sekcije Unesco, Francois, da so se tudi v Franciji ukvarjali z mislijo, da bi uvedli »moralo« kot poseben predmet v srednjo šolo. Toda ta načrt so zavrnili, ker se jim je zdelo, da bi suho podajana »moralo« kot šolski predmet ne rodila zaželenega uspeha.

Kaj naj torej stori naša šola, da naša mladina ne bo rasla kot rastejo divje rože? Brez dvoma ne bi mnogo dosegli z golim moraliziranjem, še manj s suhim administrativnimi ukrepi. Največ zaležejo pri mladini taki vzgojni vplivi, ki so neprisliljeni, direktni, živi, osebni. Pri slovensčini lahko učitelj utrjuje pravo vrednostno lestvico, uč ločiti resnico od laži, pravico od krivice in oblikuje estetsko motrenje; pri matematiki se mora otrok navaditi resnosti, vztrajnosti in stroge natančnosti; te lovadba vzgaja pri otroku čut za skupnost, red in disciplino. Za vsakim predmetom mora stati močan oseben učitelj, zglede ki na neprisliljen način otroka vzgaja in utrjuje njegov moralni skelet. Razen tega ne smemo pozabiti na znano Masarykovo misel, da je pouk lahko kolektiven, vzgoja pa mora biti le individualna.

Učimo lahko »razred«, toda vzgajamo vsakega učenca posebej. Učitelj in vzgojitelj bi morala biti ne le sinonimna pojma, ampak tudi v življenju vedno združena v isti osebi. Vendar je ta postulat hkrati žal tudi le ideal. Mnogo se trudijo in se mu bližajo, toda marsikdo ga ne more doseči, ker nima tistega notranjega »pedagoškega erosa«, ali pa mogoče niti neče biti več kot zgolj »učitelj«. Pa ne smemo izgubiti iz vida vulgarni resnice, da je od materialnega položaja učitelja tudi marsikaj odvisno. Slabo plačana moč bo še vedno nekaj naučila, ker jo priganja učni načrt, inšpektorje itd. Toda taka moč ne bo vzgajala!

Profesorjeve vzgojne možnosti so seveda neprimerno manjše od učiteljevih, ker ima opravka z dijakom le nekaj ur na teden. So pa po drugi strani odločilnejše, ker ima pred seboj občutljivi duševni in moralni organizem predpubertetnika in pubertetnika, ki se prav v tej šolski dobi dokončno oblikuje. Vsako dobro ali slabo seme požene in obrodi. Seveda so vplivi življenja močnejši in številnejši. Borba z njimi je zelo neenaka. Ali naj torej dvignemo roke in kapituliramo? Gotovo, da ne!

Dijaki nič kaj radi ne berejo beletristike ali pa sejejo po plitvo zasnovanih razburljivih »zodbah kake »short story«. Preberimo jim v razredu kakšen izbran odlomek našega ali svetovnega klasika. Razgibana, divja ritmična glasba kot »jazza« (privegoje) privlači dijaka: boogie-woogie, samba itd. Pustimo ga, da se svobodno izdivja. Potem ga pa vprašajmo, kaj mu nudi tako živčno poskakovanje, ki je le degeneriran proizvod nekaj originalne črnske glasbe. Peljimo ga kdaj v opero. Za začetek »Prodana nevesta«, »Seviljski brivci«, nato kakšno resnejšo in mu slednjč odkrijmo tudi vsebinsko lepoto resne glasbe.

Dobro pripravljen obisk umetnostne razstave poglubi in prečišči njihove estetske občutke. V večjih mestih bi bile izredno potrebne čitalnice, kjer bi imel dijak brezplačno na razpolago vse naše važnejše revije. S tem bi se mu vzbudilo zanimanje za domače in tuje kulturne pojave in bi tako res postal izobraženeц v širokem pomenu besede. To bi lahko postala prava mladinska »restavracija kulturne hrane«.

Tudi v športu bi morali dijakom nuditi širše možnosti. Športni klubi iščejo in vzgajajo še vedno predvsem morebitne bodoče rekorde. Mladina pa mora imeti tudi možnost, da igra odbojko, nogomet itd. za samo telesno sprostitvev in razvedrilo. Takih prostih igrišč pa praktično ni, ker so vsa v rokah društev in klubov.

V zadnjih desetih letih je naša mladina doživela precejšnje »prevednotenje vrednot«. Današnji mladinec prebere manj knjig, toda vidi mnogo več filmov. Šola predvsem pa je poklicana, da sledi novim korakom mladine, se oživi vanjo in ji skuša na človeški, topel način trebiti zle kali, ki jih prinašajo nekateri pojavi modernega življenja.

Mirko Hrovat

Nekaj misli o vzgojno-političnem pomenu poučevanja politične ekonomije na šolah

I.

Redke so šole, ki imajo v svojem predmetniku politično ekonomijo. Med sklepi občnega zbora Zdrženja učiteljev in profesorjev LRS je tudi sklep, da naj se v zadnjih razredih gimnazije uvede kot poseben predmet politična ekonomija. Mislim, da je treba ta sklep toplo pozdraviti z ozirom na izredno pozitiven vpliv, ki ga ima lahko ta predmet pri vzgoji naše mladine.

Moj namen v tem članku pa ni le poudarek vzgojno-političnega pomena predmeta politične ekonomije za našo mladino, ampak tudi prikazati nevarnosti, katerim je izpostavljen predavatelj tega predmeta in ki celo pretijo, da doseže predavatelj ravno nasprotno kot je naš cilj t. j. vzgojiti socialističnega človeka s širokim obzorjem, resnicoljubnega, kritičnega, prostega vsakega kalupa dogmatizma.

II.

Materialističnega svetovnega nazora ne moremo privzgojiti naši mladini z dogmatiziranjem. Treba je nenehna potrpežljivega dela pri pouku vseh predmetov. Mladina je pod vplivom svojih staršev, ki so bili vzgojeni v buržoazni šoli. To je čutili pri velikem številu učencev tudi v njihovem mišljenju, v katerem se marsikaj prepletajo idealistični (svetovno-nazorsko) elementi, ki bijejo boj z materialističnimi, v kolikor jih šola zna učencem privzgojiti. Končna zmaga materialističnega svetovnega nazora zavisi seveda od tega, kako bo znal vzgojitelj z dejstvi in nazorno prebricati učenca o pravnosti materialističnega svetovnega nazora.

Pri pouku politične ekonomije pa še posebno se kar naprej prepletajo poglavlja, ki nudijo predavatelju priliko, da na nazoren, razumljiv in obenem znanstven način pokaže učencu pravnost materialističnega pojmovanja pojavov, in sicer prirodnih in družbenih.

V učnih načrtih politične ekonomije je vključen tudi razvoj človeka, kar je zlasti važno za večino strokovnih šol, ki nimajo v predmetniku biologije. Tukaj prvič trčimo neposredno z idealistično (versko) miselnostjo učencev. Z dobro razlago lahko omajemo zaostale nazore o ustvarjanju sveta, človeka itd. Pri tem seveda naletimo na glavno težavo, ki je v tem, da so učenci (zlasti v nižjih razredih strokovnih šol) marsikaj premalo zreli in imajo premalo podlage v naravoslovnih predmetih, da bi lahko s popolnim prepričanjem sprejeli našo materialistično razlago, ki zahteva zrelo mišljenje, medtem ko je na drugi strani idealistična razlaga o teh vprašanih skrajno primitivna. V takih primerih prihaja seveda od polnega izraza sposobnost predavatelja snov tako poenostavi, da ne prehaja v vulgarnost. Predavatelj se mora seveda temeljito seznaniti z vprašanjem nastanka življenja in razvoja človeka. Od afirmacije predavatelja na tem mestu zavisi njegov poznejši uspeh oziroma neuspeh, ker je zaupanje mladine v znanje predavatelja temeljni kamen njenega aktivnega sodelovanja in sprejemanja novega znanja.

V nadaljnji razlagi razvoja družbe je treba naši mladini zlasti predočiti zakonitost razvoja družbe na osnovi razvoja proizvodnih sil in proizvodnih odnosov. Tu je v šoli marsikaj opaziti vpliv idealistično usmerjenih starejših ljudi na našo mladino. Zlasti je opaziti nazor »vse se vrača, vse se vrti v krog«. Ta navidez nedolžni nazor zavzema včasih nevarnejšo politično obliko »prej so bili kapitalisti, sedaj pa je država...«. Tu je naloga predavatelja, da poseže vmes in razčisti pojme o kvalitativnem skoku iz kapitalizma v socializem; posebno pa je treba razčistiti pojem o državi sami, o različnih tipih držav in končno o vlogi države pri nas in o postopnem odmiranju države.

III.

Vplivi na našo mladino so različni. Poleg že omenjenih vplivov raznih starejših idealistično usmerjenih ljudi, ki morda niso sovražni naši družbeni ureditvi, so gotovo tudi vplivi raznih sovražnih elementov, ki vcepljajo mladim ljudem misel, da je kapitalizem s »privatno iniciativo« edino zveličaven družbeni red. Pri pouku politične ekonomije moramo mladini pokazati, da je ta družbeni red le ena stopnja v razvoju človeške družbe in da gre razvoj dalje. To načeloma.

Pri nastajanju kapitalističnega načina proizvodnje pa je zlasti važno poudarjati prvobitno akumulacijo, izkoriščanje kolonialnih narodov s strani razvitih kapitalističnih držav in položaj delavskega razreda ob nastajanju kapitalistične industrije. Zlasti moramo seznaniti mladino z najvažnejšimi ugotovitvami Engelsa v delu: Položaj delavskega razreda v Angliji. Mladini je treba pokazati kako je kapitalizem gradil svoje gospodarstvo. Pod vplivom »buickov« in pod vplivom raznih zapadnih filmov in revij vidit mladina le trenutno tehnično razvitost nekaterih kapitalističnih držav, ne po-

misli pa na razvojno pot te tehnične ravni in tako se iz nevednosti marsikdaj porodi ravno nasproten nazor o »zaostalosti socializma za kapitalizmom« ali pa vsaj o »prevelikih žrtvah izgradnje naše industrije«.

Preučevanje kapitalističnega načina proizvodnje je silno važno ne samo zaradi tega, ker imamo stike s kapitalističnimi državami, ampak predvsem zaradi tega, ker je kapitalizem predhodna stopnja socializma in bo naša mladina razumela izgradnjo socializma le taktat, če bo temeljito poznala kapitalistično gospodarstvo. Zlasti je to važno zaradi tega, ker imajo lahko razne države svojo specifično pot prehoda v socializem, kar smo dokazali pri nas s specifičnimi ukrepi, med drugim n. pr. s tem, da prehajamo iz državnega upravljanja gospodarstva v upravljanje po neposrednih proizvajalcih. Pri analizi kapitalističnega gospodarstva (blago, denar, meza in delovni dan, presežna vrednost itd.) moramo stalno delati primerjave z našim gospodarstvom. Važno je pojasniti pojem presežne vrednosti v kapitalizmu in presežnih proizvodov pri nas. Zlasti prva leta po osvoboditvi ob nacionalizaciji podjetij, pa še tudi danes je važno pojasnjevati dijakom, da je ravno iz nauka o presežni vrednosti jasno, da je bilo podružbeno tisto premoženje, ki ga je ustvaril naš delovni človek. Bivši buržoazni elementi so namreč skušali nacionalizacijo karakterizirati kot nekaj nasilni neopravičeni odvzem lastnine sredstev za proizvodnjo bivšim lastnikom.

Na tem mestu je tudi treba pojasniti osnovna načela našega družbenega plana, ki temelji pravzaprav na ustvaritvi in razdelitvi narodnega dohodka, ki ga s svojim delom ustvarja naš delovni človek.

S tem bomo našo mladino seznanili z osnovami družbenega plana in prepričali, da bi se mladina za družbeni plan ne zanimala, češ, da ji za primanjkuje gospodarskega znanja.

IV.

Učenje o gospodarskih krizah je eno izmed tistih poglavljev politične ekonomije, kjer posebno lahko mladini pokažemo, da se sicer moramo držati osnov, ki so nam jih dali klasični marksizma-leninizma, da pa ne smemo jemati vsega, kar so naši klasiki pisali, kot dogmo; da moramo na razvoj družbe in gospodarstva gledati dialektično, razvojno, upoštevajoč nove elemente, ki jih ob času, ko so naši klasiki živeli, ni bilo mogoče predvideti. Pri učenju o krizah moramo upoštevati, da so se tudi buržoazni državniki in gospodarstveniki tekom minulih gospodarskih kriz nečesa naučili in da že nastopa vprašanje o možnosti reformacije gospodarskega ciklusa. Če bomo to znali pravilno prikazati naši mladini, jo bomo podprli v prepričanju, da ni marksistična politična ekonomija dogma, temveč da jo znanstveno razvijamo dalje, upoštevajoč praktično življenje. S tem bomo tudi seveda dvignili avtoritativnost naše politične ekonomske znanosti. Našo mladino pa bomo tako sprostiti šablon in vzgajali v njej kritični duh, ki je nujen potreben za razvoj znanosti.

Vero v socializem bomo okrepili v naši mladini tudi s tem, da ji bomo pokazali, da podvzema razvoj kapitalistične države (zlasti ZDA) državno kapitalistične ukrepe, ki so že neka stopnja naprej proti socializmu (progresivno obdavčenje dohodkov kapitalističnih podjetij, centralni uradi za razdeljevanje surovin itd.). Seveda moramo pri tem paziti, da ne bomo teh novih elementov pretravali in s tem posredno zavedli učence v napačno teorijo o možnosti mirnega preraščanja kapitalizma v socializem.

V.

Ne navsezadnje moramo omeniti velik pomen, ki ga ima študij politične ekonomije za orientacijo v presojanju mednarodnih dogodkov, zlasti poglavlje o imperializmu. Tu je zopet nevarnost, da se predavatelj omeji na pet stereotipnih značilnosti imperializma (doba monop-

lov, vlade finančnega kapitala itd.) in nič več. To je najboljša pot, da postane učencu snov predložiteljna. Predavatelj ima ravno tu krasno priliko, da poveže snov z aktualnimi mednarodnimi problemi (zapadni in vzhodni imperializem, korejska vojna, osvobodilna vojna na Malaji, v Indokini itd.). Pri omenjenih vprašanjih lahko aktivno pritegne v diskusijo učence, ki jih bodo ti problemi mnogo bolj zanimali, če jih bodo obdelali tudi s teoretične plati. Vse to zahteva zopet široko obzorje predavatelja.

Podobno kot vprašanje gospodarskega ciklusa bi bilo mogoče dobro obdelati vprašanje nujnosti imperialističnih vojn, ki je postalo pereče po drugi svetovni vojni, ko je narasel ugled Organizacije združenih narodov, ko se je povečal odpor vseh delovnih ljudi sveta do vojne, ko preti iznajdba atomske bombe v primeru spopada z vsesplošnim uničenjem. Mislim, da je to precej delikatno vprašanje, ki bi ga morali predhodno obdelati naši strokovnjaki v mednarodnih problemih, ker zahteva obdelava te teme temeljito poznavanje mednarodnih odnosov.

Važno je tudi pojasniti učencem gospodarsko stran dajanja brezplačne pomoči kapitalističnih držav (zlasti ZDA) gospodarsko nerazvitim in po vojni prizadetim deželam. Tudi to je nov element v mednarodnih odnosih, ki dela videz, kot da se je v nasprotju z Leninovim naukom o imperializmu pojavila v teh odnosih neka sentimentalnost, kar bi morda tudi lahko vzbudilo v naši mladini mnenje, da je nauk o izkoriščanju zaostalih držav s strani razvitih držav nepravilen. Pojasniti moramo mladini, da je interes kapitalističnih držav, ki dajejo brezplačno pomoč, da dvignejo gospodarstvo onih držav, ki jim dajejo surovine in ki bodo na podlagi gospodarske pomoči njihov odjemalec. Seveda pa moramo biti pri tem toliko objektivni, da vendarle priznamo vpliv javnega mnenja na vodstvo kapitalistične države.

Splošna ugotovitev vzgojiteljev je, da naša mladina premalo čita časopise in se premalo zanima za aktualne mednarodne probleme. Mislim, da je temu med drugim tudi vzrok dezorientiranost naše mladine v teh problemih. Ta dezorientiranost pa izhaja iz pomanjkljivega teoretičnega znanja politične ekonomije. Često čujemo v šoli pripombe naših dijakov: »Saj nimamo časa, da bi poleg priprave na šolo še pozorno čitali časopise!« Te

Delo v ljubljanskem društvu profesorjev

Društvena pisarna se je preselila na I. gimnazijo, ker so bili prostori v Delavskem domu pretensni za vsa društva, ki so nastala po reorganizaciji Sindikata prosvetnih delavcev Ljubljana. Društvo šteje sedaj 18 skupin, pričakuje pa še skupino Sostro, ki se bo verjetno priključila. Brez te šteje 422 članov (226 članic, 196 članov). Med njimi je profesorjev 245, prof. pripravnikov 26, predmetnih učiteljev 81, strokovnih učiteljev 19, učiteljev 28, učiteljskih pripravnikov 8, honorarcev 11, tajnikov 4.

Redno vsak mesec enkrat se sestaja društveni plenum. Povezava med izvršnim odborom in skupinami je sicer živahna, vendar so še začetne težave, ki jih bo treba premagati. Zelo krepko pa je društvo povezano z republiškim odborom Zdrženja profesorjev Slovenije. Prav tako je krepka povezava tudi s Svetom za prosveto in kulturo glavnega mesta Ljubljana. Društvo je imelo stalnega člana v komisiji za prevodbe, v disciplinski komisiji, nalezelo pa je na polno razumevanje v vseh primerih, kjer je bila potrebna društvena intervencija.

Poudariti je treba, da obstaja tudi meddruštvena povezava društva profesorjev, društva učiteljev in društva strokovnih šol. Bila sta že dva meddruštvena sestanka, na katerih so bile urejene zadeve okoli skupnih predavanj, kluba, dvojnega članstva, društvenega lokala. Prišlo

pripombe stavlajo zaradi tega, ker gledajo na mednarodne dogodke kot na množico med seboj nepovezanih dogodkov, ki jih je treba vse prečitati, če hočeš razumeti mednarodno situacijo. Če bi pa ti mladi ljudje obvladali temelje politične ekonomije in poznali glavne zakonitosti družbenega razvoja, bi videli, da vlada tudi v mednarodnih odnosih neka zakonitost. Če bi poznali glavne poteze imperializma, bi jih današnja mednarodna vprašanja bolj zanimala, ker bi jih dojemali v neki logični in zakoniti zvezi in ker bi končno vedeli, da bodo ta vprašanja predmet razgovora v šoli.

VI.

Zgoraj sem na kratko nanizal le nekaj misli glede pomena pouka politične ekonomije na naših šolah. Seveda bi lahko ob vsaki metodični enoti učnega načrta politične ekonomije našli tehtne pripombe glede vzgojnega pomena politične ekonomije; s tem pa bi stvar preveč razširili in ne bi dosegli svojega namena. Mnenja pa sem, da bi pouk politične ekonomije lahko razširili ne samo na gimnazije, ampak tudi na druge strokovne šole, seveda upoštevajoč raven izobrazbe učencev zadevne šole. Učil sem politično ekonomijo na raznih šolah in tečajih, celo na takih, kjer so učenci

imeli le osnovnošolsko izobrazbo. V takem primeru je treba seveda izbrati le osnovna osvaja politične ekonomije v poljudni (ne vulgarni) obliki. Vsesplošno mnenje vodstev teh šol in tečajev je bilo, da je izredno narasla politična zavest in samozavest teh ljudi potem, ko so se seznanili z osnovami marksistične politične ekonomije. Ne pozabimo, da brez teh osnov ne moremo razumeti našega družbenega plana. Kateri delovni človek pa ni danes pri nas sodeležen pri izvajanju družbenega plana? Ali je vsencu, če bo ta človek zavestno ali nezavestno sodeloval pri izvršitvi družbenega plana?

Mislil, da izvira toliko zoprno frazerstvo pri enem delu naše mladine ravno iz neznanja politične ekonomije, vsaj pri obravnavanju gospodarskih vprašanj. En del mladine pa, ki nima potrebnega znanja, se izoziba debate o aktivnem sodelovanju v našem družbenem življenju z izgovorom »se ne razumem na politiko«. Taka brezperspektivnost seveda upšava sposobnosti tega dela naše mladine. Neizčrpne sile, ki so v naši mladini, se bodo mnogo bolj aktivizirale, če bo mo mladini dali potrebno znanje, ki ji bo kažipot v graditvi temeljev socialistične družbe.

Dr. Danilo Požar

Ali je ekonomska srednja šola strokovnega ali splošnoizobraževalnega tipa?

Ekonomske srednje šole, ki so nekake naslednice bivših trgovskih akademij, še vedno štejemo med strokovne srednje šole.

Pred vojno smo v Sloveniji imeli samo dve trgovski akademiji, ki sta v štiriletnem šolanju svoje dijake pripravljali prvenstveno za razne administrativne poklice v taktatnem kapitalističnem gospodarskem ali buržoaznem državnem aparatu. V kolikor niso bili sinovi bogatih trgovcev in tovarnarjev, so absolventi starih trgovskih akademij iskali zaposlitve večinoma kot knjigovodje ali korespondenti v raznih kapitalističnih podjetjih, kjer so kot plačana »roba« pomagali kapitalističnemu izkoriščevalcu izžemovati presežne in ekstrapresežne vrednosti iz delavskega razreda. Pri tem so uradniki igrali samo podrejeno vlogo registratorjev, nikoli ali le redko pa niso mogli opravljati vodilnih poslov. Ti ljudje so taktat v gospodarskem aparatu ali kjer koli dejansko opravljali le posle ožje specialnosti ter jim širša splošna izobrazba sploh ni bila niti potrebna niti si je niso kapitalistični šefi želeli. Razumeli bomo, zakaj so taktat kapitalistični vrhovi imeli tolik vpliv

ravno na trgovske akademije, ki so jim narekovali razvojno smer, ki je šla v strogo specializacijo. Zato so stare trgovske akademije bile strokovne šole v pravem pomenu besede. — Ekonomske srednje šole so sicer res naslednice bivših trgovskih akademij, vendar pa se od teh pri vprašanju ožje strokovnosti bistveno razlikujejo. To so odločili činitelji videli že takoj po osvoboditvi, ko so bivše trgovske akademije preimenovali najprej v srednje gospodarske šole in pozneje v ekonomske srednje šole. Ponesrečeni naziv »ekonomske tehnikum«, ki se je nekaj časa uporabljal za te šole, pa nas spominja na taktatno težnjo, da bi iz teh šol ustvarili ozko specializirano šolo raznih, ekonomske administraciji nujno potrebnih veščin, saj drugače bi naziva »tehnikum« ne mogli pravilno raztolmačiti. Se pred dvema letoma smo opustili misel te ozke specializacije in z njo tudi naziv »tehnikum«, ki pa se pri nepoučenih še vedno uporablja. Mi na vseh ekonomskih srednjih šolah naziv »tehnikum« neradi slišimo, ker nas spominja neprijetnega razdobja našega razvoja, ko smo od štiriletnega rednega šolanja padli na tri leta in tudi po predmetniku bili nekako med nižjo in srednjo šolo, vmesna stopnja strokovne šole. Razvoj je šel svojo pot, pred dvema letoma smo od triletnega šolanja prešli zopet na štiriletno, opustili ozko strokovni predmetnik ter se trenutno borimo za širšo, splošno izobraževalno smer na naših šolah. Trdimo, da ekonomska srednja šola ni strokovna šola v ožjem smislu besede. Ožje strokovne šole ekonomske smeri so danes pri nas le srednja šola za turizem in gostinstvo, dvoletne administrat. šole ter šole za trgovske vaje. Navedene šole vzgajajo čisto določene poklice, kar pa za ekonomske srednje šole ne moremo trditi. Absolventi ekonomske srednje šole najdejo zaposlitev pri najrazličnejših gospodarskih panogah v industriji, rudarstvu, trgovini, bančinstvu, pri splošni državni upravi in celo pri kmetijstvu ter opravljajo najrazličnejša dela kot računovodje, planerji, statistiki, administratorji itd. Delovno področje absolventov ekonomske srednje šole je torej neprimerljivo večje od področja, ki ga imajo absolventi ostalih šol ekonomske smeri; zanje lahko ugotovimo, da so strokovne v pravem pomenu besede in nikdo ne bo trdil, da niso strokovne šole: veterinarska srednja šola, šola za medicinske sestre, zobotehnična šola itd. Vse navedene šole so precej ozko specializirane z najnujnejšim obsegom splošnoizobraževalnih predmetov. Med te šole ekonomska srednja šola nikakor ne spada.

Vprašanje, kako pravilno opredeliti ekonomske srednje šole, je treba nujno rešiti. Od pravilne rešitve na-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Absolventi višjih pedagoških šol in študij na univerzi

Znano je, da je vlada FLRJ izdala navodilo, po katerem so mogli diplomirani slušatelji višje pedagoške šole nadaljevati študij tudi na ustreznih skupini filozofske ali pa prirodoslovno-matematične fakultete, in to kot izredni študenti. Ko je bila potem objavljena nova uredba o izrednem študiju, ki na prirodoslovno-matematični fakulteti ukinja dopustnost izrednega študija, se je fakulteta postavila na stališče, da tudi diplomirani slušatelji VPS nimajo več pravice do olajšave, ki jim jo je dalo zgoraj omenjeno navodilo zveze vlade o vpisu diplomiranih slušateljev VPS na fakultete. Temu stališču se je pridružil še dekanat filozofske fakultete, čeprav nova uredba o izrednem študiju tega na filozofski fakulteti ni ukinila, češ, da je bilo navodilo izdano na podlagi uredbe o izrednem študiju, ki je

bila s novo uredbo ukinjena, s tem pa so bili avtomatično ukinjeni tudi vsi predpisi, ki so bili izdani na podlagi ukinjene uredbe.

Naše Zdrženje se je za prizadeje tovariše zavzelo. Da razčisti zadeve, je Svet za prosveto in kulturo VLSR zahteval mišljenje Sveta za zakonodajo vlade FLRJ, ki je izjavil, da sporno splošno navodilo z novo uredbo o izrednem študiju ni bilo ukinjeno. Na podlagi tega mnenja in na podlagi splošnega smisla navodila je sedaj minister — predsednik Sveta za prosveto in kulturo odločil, da se naj takoj ukinejo vse odločbe filozofske in prirodoslovno-matematične fakultete, ki so bile dane v nasprotju s splošnim navodilom vlade FLRJ o vpisu diplomiranih slušateljev VPS na fakultete (Ur. list FLRJ, št. 77/1949), kar toplo pozdravljamo.

Glede dela z mladinsko organizacijo poudarja izvršni odbor društva naslednje načelne stvari:

1. Za delo z mladinsko organizacijo so odgovorni vsi člani skupine na zavodu, torej je sleherni odgovoren za mladino na zavodu.

2. Vzgojitelj mora biti mladini vzor, zato je nedopustna sleherni politična, moralna ali kulturna dvoletnost.

3. V socialistični šoli mora biti šolski delavec nosilec socialistične miselnosti.

4. Nujno je, da se šolski delavci aktivno udeležujejo mladinskih konferenc in prireditvev.

5. Posebno torišče dela naj postanejo roditeljski sestanki, ki dajejo izredno možnost vzgojnega vpliva na starše.

☆

Strokovni aktivni delajo dobro ter imajo utrjeno obliko dela. Obisk je vobče dober, še vedno pa je opaziti, da najbolj neredno prihajajo mlajši tovariši in tisti, ki so se preusmerili. Nekateri strokovni aktivni so pritegnili tudi starejše slušatelje univerze in VPS, kakor tudi člane društva

profesorjev in predmetnih učiteljev na strokovnih šolah, drugi pa so posiljali svoje najbolj aktivne člane tudi izven Ljubljane v pomoč drugim strokovnim aktivom. Posebej se je v tem pogledu izkazal aktiv matematikov.

Nekateri so napačno pojmovali vlogo novega društva in so menili, da je njegov poglavitni namen zaščita članstva. Z novo ureditvijo plač se je materialni položaj znatno izboljšal. Izvršni odbor pa bo slej ko prej zahteval, da dobi sleherni, ki je običaj za »pregrado«, utemeljitev, zakaj se je to zgodilo. Prav tako bo ponovno nael vprašanje tistih, ki so v napredovanju močno zaostali, pa so tik pred upokojitvijo.

Da bi društvo moglo tudi denarno pomagati članstvu, je bil osnovan socialni fond. Izvršni odbor je iz svojih sredstev odobril 10.000 din za podpore in 18.000 din za posojila. Danes ima socialni fond 37.927 din.

PEDAGOŠKE NALOGE MUZEJEV

Pomembnost muzejev kot vzgojnih in izobraževalnih prosvetnih ustanov je nesporno dokazana. O osnovnih nalogah muzejev, t.j. o organizaciji eksponatnih zbirk in ureditvi muzejskih prostorov se stalno razpravlja in so ti problemi kolikor toliko razčiščeni, dočim o vzgojnih in izobraževalnih nalogah muzejev ni bilo dovolj jasnosti niti med samimi muzejskimi delavci. Prav zato, da bi razčistili to nič manj važno problematiko, so imeli muzealci Jugoslavije meseca maja (14. — 16.) v Zagrebu posvetovanje, na katerem so obravnavali vzgojne naloge muzejev. V osmih referatih in obširni diskusiji je bila izčrpno prikazana vloga muzejev kot družbenih ustanov s točno določeno funkcijo kulturno-prosvetnega značaja. Referati in diskusija so obravnavali predvsem vzgojne in izobraževalne naloge muzejev v naši socialistični družbi, zato je prav, da na kratko o tem obvestimo tudi pedagoške delavce na naših šolah.

Na potrebo večje povezave muzejev z našimi šolami je že opozoril članek »Muzej in šolstvo« (PD štev. 3-4, 10. II, 1952). Praksa kaže, da sicer vključujejo šolski obisk muzejev in galerij v letne ekskurzije in majniške izlete, toda le redki so pedagoški delavci, ki jih načrtno predhodno v šoli pripravijo. Vprašanje obiska muzejev, tolmačenja gradiva, način razstavljanja za šolske obiske in vodstvo ekskurzij v muzeje je razgibalo na posvetovanju muzealce. Razčlenjena je bila pedagoška naloga muzejev pri vzgoji šolske mladine od osnovnih do visokih šol, odnos šolnikov do muzejev in muzealcev do šolnikov. Razpravljali smo tudi o »muzejskem pedagogu«, ki naj bi prevzel vodstvo ekskurzij v večjih muzejih itd.; pri tem je bil poudarjen odnos do muzejev do najširšega kroga obiskovalcev, ki poleg šolske mladine redno obiskujejo naše muzeje. Diskusija je pokazala, da v ostalih naših republikah bolj cenijo pedagoško vrednost muzejev. To potrjuje ne le številnejši obisk, ampak tudi večja povezanost med muzeji in šolskimi ustanovami. Tak kontakt, kakor bi bil zaželen in potreben v obojestransko korist v naši republiki, še ni dosežen, zato je treba pri nas izboljšati odnose šolskih in muzejskih ustanov.

Je pa vprašanje, kako to doseči. Morda bi na sindikalnih ali strokovnih sestankih prosvetnih delavcev sprožili diskusijo o temi »vloga muzejev pri vzgoji mladine« in s tem v zvezi obravnavali vprašanje, kako organizirati ekskurzije v muzeje. Primeren bi bil tudi skupen

seminar muzejskih in pedagoških delavcev, ki bi ga zaključila vzorna ekskurzija v muzeje.

O muzejih in njihovem pomenu za pouk določeno pedagoški delavci se sklope napotke v učbeniki pedagoške v poglavju »učne metode«, ali pa v učbenikih metodike pri obravnavi ekskurzij. Pomen muzejev kot ustanov, ki dopolnjujejo šolsko pedagoško delo, tam ni izčrpno prikazan. Nekaj več opozoril je najti v raznih specialnih metodikah zgodovinskega pouka. Manjka pa priročnik, ki bi šolskim vseh stopenj pomagal s tem, da bi jih opozoril na zbirke v muzejih, spomenike, slike in druge zanimivosti, katere naj po obravnavi neke učne enote pokažejo šolski mladini, da dobi vizuelno dopolnilo šolske razlage. Muzealci in šolski bi morali sodelovati tudi zaradi vskladitve učnih načrtov s posameznimi razstavnimi zbirkami. Z izboljšanjem prikazovanja gradiva, ki ga hranijo muzeji, bodo muzejske zbirke privlačnejše in razumljivejše za obiskovalce, uspeh, ki ga morajo ekskurzije v muzeje doseči, pa ne bo izostal. Obdelava gradiva in pravičen ideološki prikaz v skladu z razvojem naše socialistične družbene ureditve, pa mora ostati seveda nedotakljiva. Mladina bo imela ob dobro pripravljem vodstvu z ogledom muzejskih zbirk mnogo veselja in koristi, ker ne bo le dopolnjevala šolskega znanja, temveč si bo izpopolnjevala tudi estetski čut.

Kakor vsako ekskurzijo, tako je treba pripraviti tudi obisk muzeja. Vodja ekskurzije mora dobro poznati gradivo, ki ga namerava pokazati in tolmačiti. Če ga ne pozna, bi si ga moral poprej ogledati ali pa

UNESCO JE IZDALA PRIROČNIK ZA VZGOJITELJE

V zbirki publikacij »Vers la compréhension internationale«, ki je namenjena vzgojiteljem, je pravkar izšel priročnik z naslovom: Pouk zemljepisa. Nedvomno je, da obstoječi številni predhodniki, ki nasprotujejo resničnemu sodelovanju med narodi, prav zaradi nepoznavanja vprašanj, ki se tičejo te vede. Kadar je pouk zemljepisa dobro zasnovan in kadar povsem upošteva objektivnost in znanstveno strogo, je posebno primeren, da usposobi otroke za življenje v sodobnem svetu.

V takšnem duhu je knjigo, ki ima sto strani, uredil G. N. V. Scarfa, bivši načelnik geografskega oddelka pri Pedagoškem inštitutu Univerze v Londonu.

Pouk zemljepisa želi doseči štiri smotre: vzpodbujati otroke k spoznanju, logičnemu sklepanju in razmišljanju; pripraviti jih za enega izmed številnih poklicev, ki zahtevajo znanje zemljepisa; razviti jim okus za razvedro kot je branje ali potovanja; in končno zagotoviti mednarodno državljansko vzgojo. Učence mora biti zmožen, da presoja zvezo, ki obstaja med težavami različnih narodov in različnim okoljem, v ka-

vsaj prečitati katalog ali vodiča po muzejski zbirki. Neobhoden je zato poprejšnji kontakt z upravo muzeja, da se dogovori čas in namen ekskurzije, ki je v načrtu. Le z vestno pripravo in načrtnimi obiski bodo mladina in tudi drugi obiskovalci dobili koristne vtise pri obiskih in dosežena bosta učni in vzgojni smoter ekskurzije. Tudi oni, ki bi radi dobili le nek splošen pregled nad muzejskimi zbirkami, tega ne bodo dobili, če bodo muzejske dvorane in hodnike le preleteli, nihče pa jim ne bo pojasnil namena in pomena zbirke in podrobneje razložil vsaj nekaj primerov. Tolmač naj bo vedno vzgojitelj, ki pozna mladino in ki ve, kaj hoče podrobneje razložiti; v primerih, ko sam ne ve za pojasnilo, naj prosí upravo za strokovno vodstvo. Je pa več vrst ekskurzij v muzeje, muzeji pa prirejajo, ali pa vsaj to nameravajo, razna predavanja in o teh vprašanjih bi bilo treba skupno razpravljati. Rešitev tega vprašanja je nujna in važna zato, ker deluje v naši republiki 16 muzejev, ki so bolj ali manj dostopni vsem šolam, ki jih učenci tudi obiskujejo, ni pa uspeh obiskov zadovoljiv prav v pedagoškem pogledu. Zanimiva bi bila anketa med učenci po obisku v muzeju, pa tudi študijska analiza pedagogov o dosedanjih obiskih. Ta vprašanja niso razčiščena in dovolj jasna in zato mnogi podcenjujejo korist obiska muzejskih zbirk. Važno je, da pedagoški delavci poznajo naše muzeje in njihove zbirke, da vzbude zanimanje zanje pri šolski mladini, ker le takrat bodo naši muzeji postali to, kar morajo biti, t.j. vzgojevalne in izobraževalne ustanove, kadar bodo naše šole in ostali kolektivni redno in načrtno obiskovali muzejske zbirke. **Ostane France**

terem živijo. Z večjo bistrovidnostjo lahko presoja aktualna vprašanja s trojnega vidika; lokalnega, nacionalnega in mednarodnega. Končno pa mora biti zmožen soditi o gospodarskih in kulturnih odvisnostih različnih pokrajin in različnih narodov.

Delo Scarfa, ki temelji na takšnih razmišljanjih, vsebuje nekaj sugestij glede programa in glede delavnih učnih metod, glede uporabe učil in glede ureditve predavalnice. O vprašanjih izobraževanja učnega osebja in izpitov razpravlja avtor v dodatku; bibliografija izpopolnjuje ta mali vzgojni priročnik.

Knjiga je bila napisana za profesorje zemljepisa prve in druge stopnje; njen avtor je upošteval najnovejše pedagoške metode in izkušnje vzgojiteljev štirinajstih različnih držav.

Cena knjige je 200 fran. frankov.

Pogodba o uvozu predmetov vzgojnega, znanstvenega ali kulturnega značaja

UNESCO, organizacija za vzgojo, znanost in kulturo pri združenih narodih, je dosegla lep uspeh: Deset držav je ratificiralo dogovor o uvozu predmetov vzgojnega, znanstvenega ali kulturnega značaja.

Ta pogodba, ki bo vsekakor poživila kulturno sodelovanje med narodi, je sad večletnega truda.

Ze leta 1946, ko je bila ustanovljena UNESCO, so se države — članice dogovorile, da bodo pospeševale izmenjavo publikacij, umetniških del in laboratorijskega gradiva. Leta 1948 pa so sklenile s katero bi se zmanjšale pristojbinske in carinske zapreke, ki so tako zelo oteževalo zamenjavo pri razvoju šolstva in kulturnega življenja prepotrebni sredstev.

Sedaj je ta smoter dosežen. Razen desetih držav, ki so pogodbo že ratificirale, je še dvanajst držav, ki so pogodbo že podpisale. Ta pogodba dokazuje, da napredni narodi kljub težkemu gospodarskemu stanju ne opuščajo ideje duhovne solidarnosti in kulturnega sodelovanja med narodi.

Dsem društvom!

Republiški odbori združenj prosvetnih delavcev opozarjajo odbore društev na naslednje:

Za letovanje s popustom mora imeti vsak koristnik potrdilo za priznavanje popusta, ki ga odda v podjetju, kjer se hrani in kjer stanuje. Formular potrdi ustanova in društvo. Besedilo formularja, ki smo ga posneli iz Ur. lista in ki smo vam ga poslali v zadnji okrožnici, ni pravilno! Nabaviti morate izvirne obrazce pri svojih okrajnih (mestnih) svetih sindikata.

Brez tega potrdila ne morete uživati popusta v nobenem gostinskem podjetju in tudi ne v domovih sindikatov.

Društva! Pošljite svoje zaslužne sindikalne delavce na oddih v Zapužah. Dom prosvetnih delavcev v Zapužah je idealen počitniški dom. Sobe so z enim, dvema ali največ tremi ležišči. Hrana odlična, cene najnižje od tistih, ki jih morete danes pri taki oskrbi najti (228. — din). Okolica je prekrasna, Bled takoj dosegljiv.

Od 1. julija naj društva obračunavajo članarino po novih plačah kot je bilo sporočeno v zadnji okrožnici.

Še je nekaj društev, ki niso utegnili urediti finančnih obveznosti do svojih republiških odborov.

Učiteljski pevski zbor bo imel pevske vaje v Ljubljani v dneh od vključno 4. VII.—12. VII. Pevcem so bila vabila razposlana.

Pouk telesne vzgoje na ljubljanskih strokovnih šolah

V Ljubljani imamo 18 srednjih strokovnih in 12 nižjih strokovnih šol. Dijaki oziroma učenci teh zavodov se teoretično in praktično pripravljajo za razne poklice v življenju. V svojem učnem programu imajo predpisano med drugim tudi po 1 uro tedensko pouk telesne vzgoje. Že samo to dejstvo je napram ostalim šolam, ki imajo telovadbo po 2 uri tedensko, nerazumljivo in za obrtno mladino naravnost škodljivo. Zakaj?

Da je tudi mladina naših strokovnih šol potrebna sistematična telesna vzgoja se vidi v tem, da je ta predmet v učnem načrtu navedenih šol. Zavedati se moramo, da potrebo po tem pouku niso narekovali le subjektivni razlogi, ampak predvsem kolektivni interes skupnosti, interes države. Harmonični razvoj mišic, primerna vztrajnost, brzina, spretnost, pogum in hitra odločitve v kočljivi situaciji, vse to je dragocen kapital za mladega človeka, brez katerega se težko prebija skozi življenje. So pa te fiziološke in psihološke vrline slehernega človeka, ki jih pridobiva v otroštvu in mladosti, v kateri živi, in prvenstveno pri izvrševanju državljskih dolžnosti v primeru vojne!

Pri eni uri tedenskega pouka telovadbe na strokovnih šolah ni mogoče beležiti kakšnega vidnega uspeha na fiziološkem razvoju naše obrtne mladine. Ta nedostatek, ta krivica je še večja, ako pomislimo, da mladina strokovnih šol po dovršenem študiju stopa v svoj poklic, ki ga bo uspešno vršila le tedaj, če bo telesno krepko razvita. Vsa gimnazijska mladina, ki ima kot rečeno po 2 uri tedensko telovadbo, pa po dovršenem študiju ne stopa v življenje; večina nadaljuje svoj študij in ima najmanj še 4 leta možnosti fizikalturnega udejstvovanja.

Druga stvar, ki takisto negativno vpliva na pouk tel. vzgoje po naših šolah, so telovadnice in rekviziti. Vse srednje strokovne šole, ki jih je 18 — da ne govorim o nižjih strok. šolah, nimajo svojih telovadnih prostorov, razen učiteljska in srednje fizikalturne šole. V tem oziru se kaže popolno nerazumevanje odgovornih činiteljev do pouka telovadbe. Na eni strani je ta predmet obvezen in enakovreden vsem ostalim predmetom, pogojev za njegovo izvrševanje pa ni — te si mora ustvariti in oskrbeti učitelj in profesor tel. vzgoje sam! Kje bo poučeval in s čim, to je njegova stvar. Ali si lahko predstavljamo profesorja, ki predava armirani beton, pa nima ne učilnice, ne primernih učil za ponazorilo, ne železa, ne cimenta in

peska itd. Vse si mora oskrbeti sam! — No, in če upoštevamo, da je to dediščina stare Jugoslavije, da so naše strokovne šole zidane brez telovadnic, lahko rečem, da bi se v 7 letih svobode moglo vsaj nekaj storiti za odpravo teh nepravilnosti.

Recimo, da je stanje, ki sem ga opisal glede telovadnic in rekvizitov trenutno nemogoče spremeniti. Dobro! Vsekakor pa bi se morala uprava šole ali odgovorni referent pri Svetu za prosveto in kulturo brigati, kje bodo posamezne šole imele pouk telovadbe in voditi nekak nadzor pri oddaji teh pičlih vadbennih prostorov, ki jih imamo v Ljubljani. Ne, te pomoči telesno-vzgojni učitelji in profesorji nismo deležni. Sami si moramo ustvariti pogoje, ako hočemo izvrševati svojo službeno dolžnost. Resnici na ljubo ugotavljam, da bo kljub najboljši volji in največji iznajdljivosti profesorjev tel. vzgoje verjetno pouk telovadbe v doglednem času moral po naših strokovnih šolah odpasti. Kot že rečeno si mora predavatelj sam oskrbeti vadišče, sam nabaviti potrebne rekvizite — iz šolskih proračunov pa so v zadnjem času črtali vse postavke v zvezi s fizikulturo. Kdo bo plačeval najemnine za telovadnice, ko zavod nima svojih vadišč in je prisiljen gostovati po drugih zavodih? Kje bo učitelj dobil denar za nabavo prepotrebni rekvizitov?

Vsem tem nedostatom pri pouku telovadbe, na strokovnih šolah pa se pridružuje še ena slabost in to je — nameščanje učnih oseb. Večina naših zavodov nima stalnih učnih moči za pouk telovadbe. To delo opravljajo kot honorarni nameščenci učitelji in profesorji, ki so stalni predavatelji po raznih gimnazijah ali pa osebe, ki so sicer strokovno sposobne, pa nimajo za tako delo predpisane kvalifikacije. Nadalje se te učne moči stalno menjavajo in ako so na razpolago, se pouk vrši, sicer pa enostavno odpade. Najprej se izpopolnjuje učna mesta po gimnazijah, preostanek gre na strokovne šole in ker učnega kadra primanjkuje, poučujejo na naših zavodih večinoma honorarni nameščenci.

Naša mladina po srednjih strokovnih in industrijskih šolah za služi večje pozornosti! Saj se kljub vsem opisanim težavam od leta do leta vedno bolj uveljavlja na raznih srednješolskih prvenstvih mesta Ljubljane. Saj ni šolskega tekmovanja, kjer naši dijaki ne bi posegali odločno v borbo za prva mesta.

Korče Danilo

K polemiki o vadnicah

Največje razočaranje doživljajo mladi šolski in praktični, ko se jim prikažejo v razredih težave, ki jih v času svojega šolanja nikjer niso spoznali. »Poučujem 60 otrok in se ne najdem. V vadnici jih je bilo polovico manj, zato je še kar dobro šlo. A zdaj?« Tako piše začetnica in obupava...

Morda celo preklinja vse one, ki ji niso dali možnosti, da bi že v 3. in 4. letniku spoznala »normalo« našega šolstva. Tu je jedno problema, ne pa toliko vprašanje veljave vadnice!

Mislím, da bo koristilo nam vsem, če si oba »osporavana« sistema ogledamo objektivno v jasni luči:

Vadnica — samostojna osnovna šola. Izbrani učitelji so vezani na predpisani učni in vzgojni smoter osnovne šole. To preverjata upravitelj šole in šolski nadzornik. Profesor metodike je v tesnem stiku z učitelstvom, ki v naravnem okviru svoje šole daje hospitacije in organizira nastope za učiteljske. Razredi se ne razlikujejo po številu otrok od povprečja na ostalih šolah. Učiteljski zbor skrbi za strokovni napredek v svojem delokrogu in v krogu učiteljskega društva, kjer

lahko mnogo stori za izboljšanje šol. prakse.

Učiteljski občutijo v taki šoli resnično osnovnošolsko vzdušje, kakor ga bodo doživljali tudi pozneje v praksi.

Vadnica kot privesek učiteljske. Izbrani odlični učitelji so vezani na smoter osnovne šole in pedagog. delo učiteljske. To preverjajo šolski nadzornik, ravnatelj učiteljske, profesor metodike in profesorji predmetnih skupin. Število otrok je minimalno (30) ker »ni prostora«. Učitelji, čeprav imajo svoje interese, so podrejeni upravi srednje šole. Nekdanji učitelji vadnic so se kot »člani prof. zbora« smatrali kot »višja kasta« in so se večkrat odvajali ostalemu učitelstvu osnovnih šol. Ker spadajo v upravo srednje šole, silijo v proforsko društvo. Učiteljski kmalu spoznajo, da je delo na vadnici izumetničeno in da je »normala« v praksi osnovne šole povsem drugačna!

Vsi, ki smo kedaj imeli opravka z vadnicami kot »laboratoriji« za čim boljše praktično dejavnost bodočih učiteljev, prav iskreno želimo, da bi ob reorganizaciji vadnic ne šlo nazaj, ampak vedno — naprej!

—c.

Kaj se lahko primeri učitelju na vasi

Učiteljevo delo na vasi je težko, posebno pa v vaseh, kjer naša napredna znanstvena resnica le težko prodira v nazadnjaško mračninašvo, ki so ga in ga še danes vneto širijo nekateri duhovniki, misleč, da bodo tako mogli obdržati v svojih rokah vse politične in gospodarske pozicije. Res je, da se verouk ne poučuje več v naših šolah, poučujejo pa ga duhovniki v cerkvah. Mi, napredni učitelji, nečemo imeti nobenega stika s cerkvijo in tudi ne vemo, kako duhovniki v cerkvi našim otrokom posredujejo verouk, priprani pa smo, da je njih sovražni odnos do ljudske oblasti postal še večji.

Večina učiteljev dobro pozna vse težave, ki izvirajo iz dvotirne vzgoje, dvomim pa, da to vedo tudi ostali drž. uslužbenci, ki po svojih uradnih poteh le od časa do časa pridejo na vas. Tovarišje poštnemu kontrolorju, ki je bil pred nedavnim v Vodnicah, prav gotovo ni znano, da je tov. Vodnik, šol. upravitelj

v Vodnicah, znan šolski in izvenšolski delavec. Za svoje požrtvovalno delo je že večkrat prejel pohvalo in odlikovanje. Gotovo je, da pravilno vzgaja našo mladino in vendar se mu je zgodilo, da so otroci z njegove šole tega tov. poštnega kontrolorja pozdravili s »Hvaljen Jezus« (to prav gotovo pod vtisom verskega pouka in pa, ker je bil tov. kontrolor precej rejen in črno oblečen). Na Vodnikovo opozorilo so otroci pozdravili v običajnim »Zdravo«. To vse je tov. poštni kontrolor tudi slišal in čudim se, da je zadeva izvenela z vestjo v »Slov. poročevalcu«, da tov. Vodnik »uspešno« gradi socializem s tem, da zahteva od otrok pozdrav »Hvaljen Jezus«.

DRUŠTVA!

Dajte potrebnim članom denarno pomoč za tritedensko bivanje v Domu prosvetnih delavcev v Rogški Slatini.

(Nadaljevanje s 3. strani)

četega vprašanja je odvisna cela vrsta drugih, za obstoj in pravilno delovanje ekonomskih srednjih šol, življenjsko važnih vprašanj, kot so: planiranje vsakoletnega vpisa na ekonomske srednje šole, določanje predmetnika in končno še življenjski obstoj tistih absolventov teh šol, ki bi želeli svoje šolanje nadaljevati na fakulteti, ki jim je danes svoja vrata mačehovsko zaprla, ker jim ne priznava, da so enakovredni maturantom gimnazij oziroma podcenjuje vrednost zaključnega izpita na ekonomski srednji šoli ter sili našega absolventa, da mora opraviti še gimnazijsko maturo, če hoče iti na fakulteto, celo ekonomsko (glej »Objave« SPK - LRS št. 2/1952). To skrajno neobjektivno in krivično stališče do ekonomske srednje šole je samo ena izmed nevspešnih posledic uvrščanja ekonomske srednje šole med strokovne šole.

Če ekonomsko srednjo šolo smatramo za strokovno šolo iste vrste kot ostale zgoraj našete strokovne šole, potem je upravičena zahteva nekaterih naših tovarišev, da je pri nas dijaka treba naučiti prvenstveno knjigovodstva, gospodarske tehnike, strojepljisa in ostalih administrativnih spretnosti in, da bodi v predmetniku največ ur dodeljenih knjigovodstvu, gospodarski tehniki itd., če treba tudi na račun jezikovnega pouka, zgodovine, zemljepisa itd., ki niso »življenjsko« važni. Zato splošno izobraževalnim predmetom skušajo odmerjati samo toliko ur, kolikor je za takšnega bodočega »birokrata« najnujnejše potrebno. Zaradi prevelikega števila ur, dodeljenih strogo strokovnim predmetom, ki bi se dali opraviti tudi v krajšem času, se na ekonomski srednji šoli mačehovsko odmerja čas jezikovnemu pouku, prvenstveno materinščini, matematiki, medtem ko za fiziko in biologijo, najvažnejša temelja socialistične splošne izobrazbe, sploh ni več časa. Mi vsi, ki delujemo na ekonomski srednji šoli, se strinjamo, da je treba predmetnik naše šole temeljito pregledati in prilagoditi življenjskim potrebam naše družbene stvarnosti. Šolsko leto je končano, sedaj je čas za to delo. Doslej smo večkrat že razpravljali o raznih sprememljivih in dopolnilnih predlogih, storihi pa nismo še nič koristnega. Popolnoma neživljenjsko in očitno na škodo drugih, mnogih važnejših pred-

metov na ekonomski srednji šoli še danes poučujemo ruščino, ki jo naša mladina iz razumljivih razlogov ne ljubi in od nje ne bo imela koristi.

Preden bomo sedaj začeli ponovno reševati navedene probleme, moramo najprej od vseh strani pravilno osvetliti vprašanje: kakšne vrste šole je ekonomska srednja šola. Če je to res specializirana strokovna šola, ki vzgaja samo poklice, ki so že v naprej točno določeni, kot dela to veterinarska srednja šola ali šola za medicinske sestre, potem mora biti njen predmetnik, urnik in pouk le v to usmerjen; če pa je ta šola, pri kateri kljub njeni navidezni strokovnosti, ki se izraža morda v besedi »ekonomska«, prevladujejo splošno izobraževalni smotri, potem se mora njen predmetnik in urnik dopolniti, da bo ustrezal vsem zahtevam. Če je ekonomska srednja šola vsem drugim strokovnim šolam enakovredna strokovna šola, potem je opravičeno planiranje vsakoletnega vpisa mladincev, ki kot vidimo iz prakse, dovajajo do neklih nesmislov, da eno leto samo na eni šoli dovolimo vpis 300 in še več novincev, drugo leto pa samo 30 ali pa vpis sploh ukinemo, ker ni planske potrebe po novih strokovnih kadrih.

Tu je najjasnejši dokaz, da tako ozko planirano vpisovanje in končno »diplomiranje« dijakov na ekonomski srednji šoli vodi v absurd, da ga je zato treba opustiti, kar pa bo mogoče le takrat, ko bomo ekonomski srednji šoli priznali njen splošnoizobraževalni značaj, ki ga stvarno ima.

Dajmo našim ekonomskim srednjim šolam malo več splošne izobrazbe, ne bojmo se, da bomo pri tem izgubili na dosedanji »strokovnosti«. Če bodo absolventi ekonomske srednje šole solidno izobraženi ljudje, potem bodo tudi vsak strokovni problem znali pravilno in hitro rešiti, potem jim bo tudi knjigovodska dopika razumljiva, kontni razpored jim ne bo delal težav in tudi organizacijo podjetij bodo dobro razumeli. Po svoji narodi, po svoji sodobni družbeno vzgojni funkciji in po svoji vlogi, ki jo v sklopu našega šolstva vrši, ekonomska srednja šola ne spada v vrsto ozko specialnih strokovnih šol. To je šola splošnoizobraževalnega tipa — posebne vrste, ker je tudi ekonomska izobrazba v naši družbeni stvarnosti — najširša in najnujnejša splošna izobrazba. **Toš Fr.**